

ŽRELO BOLI

Bolnik se najpogosteje zdravi s pomočjo zdravnika in farmacevta. Na primeru bolečega žrela si oglejmo tri značilne zglede takšnega zdravstvenega dogodka.

PRVI ZGLED

Gospa prosi za nasvet za svojega sina, ki ga zelo boli žrelo. Star je petnajst let in leži doma v postelji. Vročino ima, zadnji del žrela je prekrit z belo oblogo. Otrok je videti utrujen. Ni kaj dosti jedel, ker zaradi bolečega žrela težko požira. Žrelo ga boli že pet dni, v postelji pa je od včeraj. Bezgavke v vratu so otečene.

Farmacevtov pogled. Najboljše bi bilo, da bi zdravnik pregledal otroka, ki ga je huda bolezen položila v posteljo. Infekcijska mononukleozna se v tej starostni skupini večkrat pojavi. Dokler otrok ne obišče zdravnika, naj vzame paracetamol v obliki napitka ali sirupa, ker se dasta ti obliki najlažje užiti. V pomoč bosta tako analgetični kot antipiretični učinek zdravila.

Zdravnikov pogled. Farmacevt je pravilno svetoval napotitev k zdravniku. Materin opis bolezni predpostavlja hudo vnetje tonzil, ki bi jo lahko povzročila tako virusna kot bakterijska okužba. Če se izkaže, da je tonzilitis virusnega porekla, je zelo mogoče, da otroka pesti infekcijska mononukleozna. Zdravnik mora preveriti, kar si mati in otrok mislita o bolezni, odpraviti njune skrbi in jima omogočiti objektivna pričakovanja za ozdravitev. Razložiti mora vzroke bolezni in način zdravljenja. Na tej stopnji pogosto ni mogoče izključiti bakterijske (streptokokne) okužbe, zato je najvarneje predpisati peroralni penicilin ali makrolid, če je bolnik alergičen na penicilin. Glede na dosegljivost laboratorijskih storitev zdravnik lahko vzame bris za presojo o bakterijski okužbi. Če okužba traja že več kot teden dni, lahko krvni test potrdi ali ovrže sum o infekcijski mononukleozni. Čeprav ni na voljo nobenega posebnega zdravljenja z zdravili za omenjeno bolezen, je bolniku v pomoč, da zve za naravo svoje bolezni in kdaj lahko pričakuje okrevanje.

Ocena zdravstvenega dogodka. Vsi trije akterji zdravstvenega dogodka ostanejo vseskozi v polju zdravstvenega varstva in se lotijo zdravstvenega dogodka postopoma od najsplošnejše do najpodrobnejše ravni. Mati se ne odloči za samozdravljenje brez trdnega terapijskega izhodišča. Tudi farmacevta zanima najprej bolnik in šele nato zdravilo. Predlaga tako samozdravljenje kot zdravljenje. Pri prvem pomaga uresničiti materino zdravstveno namero, da njen sin postane zdravljen oseba z ublaženimi simptomi bolezni; pri drugem pa, da sin postane ozdravljen oseba s pomočjo zdravstvene namere, ki naj jo postavi zdravnik. Farmacevt omogoči uresničitev zdravstvene namere pri samozdravljenju s pomočjo zdravilnega sredstva, ki ga predlaga na podlagi ocene bolezenskih težav in zdravstvenih potreb. Postavitev terapijskega izhodišča za zdravljenje prepusti zdravniku, z omembo možnosti za vzrok bolezenskih težav pa motivira mater za izvedbo pravega zdravstvenega postopka. Pri zdravljenju tudi zdravnik postavi zdravstveno namero glede na oceno terapijskega izhodišča, ki ga glede na možnosti postavi sam ali s pomočjo drugih zdravstvenih delavcev. Opazen je celovit zdravstven prijem, ki zajame tako farmakološka kot nefarmakološka sredstva za doseg ciljev zdravljenja. Zdravstveni dogodek je tu predstavljen kot proces, kjer se na podlagi razlike med terapijskim izidom in ciljem na novo oceni terapijsko izhodišče. Razumevanje zdravljenja in jasno izražena skrb za bolnika sta ključni za zdravstveni uspeh.

DRUGI ZGLED

Najstnica pride v lekarno s svojo materjo. Žrelo jo boli od včeraj. Žrelo je nekoliko pordelo. Deklica je imela čez noč blago vročino. Zamašen nos ima in nasploh jo vse boli. Ne požira težko in še ni vzela nobenega zdravila.

Farmacevtov pogled. Videti je, da ima dekle blažjo vnetje gornjih dihalnih poti. Simptomi naj bi popustili v nekaj dneh. Med tem bi bilo razumno lizati pastile zoper boleče žrelo in poskrbeti za odpravo drugih simptomov, denimo, zamašenega nosu in splošne bolečine. Sistemski analgetik pride v poštev, mogoče skupaj z dekonjestivom.

Zdravnikov pogled. Farmacevtova ocena je videti pravilna. Ker ima bolnica zamašen nos, je najverjetnejša virusna okužba. Mnogi bolniki prihajajo k zdravniku s podobnimi simptomi v upanju, da jim bo predpisal antibiotik za hitro ozdravitev, slednji pa je pri virusnih okužbah brez vrednosti.

Ocena zdravstvenega dogodka. Zdravstveni dogodek se izpelje na najboljši način, t.j. z minimalnimi sredstvi. Farmacevtova ocena terapevtskega izhodišča omogoči postavitvev bolnišnice zdravstvene namere pri samozdravljenju. Ta je lajšanje bolezenskih znakov. Ocena razlike med postavljenimi terapevtskimi cilji in doseženimi izidi, s tem pa tudi uporabnosti zdravstvene informacije je prepuščena bolnici.

TRETJI ZGLED

Gospa srednjih let prosi za nasvet za svojega moža, ki ga boli žrelo. Mož ima hripav glas že približno mesec dni, čeprav je poskusil blažiti težave z lizanjem različnih pastil, a brez uspeha. Že približno dvajset let je strasten kadilec, pokadi najmanj zavojček na dan.

Farmacevtov pogled. Opisani simptomi ne kažejo na blago okužbo žrela. Glede na dolgo trajanje težav in neuspešno uporabo zdravil v prosti prodaji bi bilo najboljšo, da bolnik obišče zdravnika zaradi potrebnih preiskav.

Zdravnikov pogled. Vztrajna sprememba glasu s hripavostjo je indikacija za napotitev k otorinolaringologu. Ta bo najbolje presodil, kaj je narobe z glasilkami. Za preiskavo sta potrebni večšina in posebna oprema, ki je večina družinskih zdravnikov nima. Mogoč je tudi rak grla, posebno še, ker je mož kadilec.

Ocena zdravstvenega dogodka. Primer kaže, da se morajo postavljati dosegljivi cilji zdravljenja. Terapevtsko izhodišče tokrat ni primerno za samozdravljenje. Farmacevtova ocena je prvina farmacevtske skrbi, ki omogoči prehod samozdravljenja v zdravljenje. Tudi zdravnik potrebuje trdno izhodišče za postavitvev zdravstvene namere za doseg ciljev zdravljenja, ki ga postavi sam ali s pomočjo sodelavcev. Vsekakor pa ni treba odlašati s postavljanjem ciljev, ki so dosegljivi s spremembo življenjskega sloga.

Janez Špringer, mag. farm., spec.